

“Шляхами козацьких звитяг. Свята Покрова”

Сценарій позаурочного заходу до дня українського козацтва

Обладнання:

ікона Покрови Пресвятої Богородиці, стилізований козацький одяг для дітей, паперовий згорток, булава, нагрудний дерев'яний хрест, каламар і перо, аудіозаписи козацьких маршів, пісень.

Ведучий. Осінь... Пора радості та смутку, пора спокою і тривоги, найбагатша, найщедріша пора. Свічками запалахотіли берези, вбралися в золоті шати красені-клені, а осокори вже скинули своє золотисте вбрання.

Ведуча. Тихі, мрійливі, зажурені стоять ці осінні дні. Земля переливається всіма відтінками золота, а над нею – синє, чисте, бездонне небо. І здається, ніби це знову, вже вкотре прийшла до нас Прекрасна Діва Марія й розкинула свій небесно-синій омофор-покров, щоб захистити нас.

Ведучий. 14 жовтня – незвичайний день. Він увібрав у себе аж чотири свята:

- Покрову Пресвятої Богородиці;
- День українського козацтва;
- День захисника України;
- День заснування УПА.

Ведуча. Покрова – це давнє українське свято, пов'язане з покровительством Пресвятої Богородиці.

Ведучий. Ще свято Покрови пов'язане з народними звичаями: до 14 жовтня всі поля та городи повинні бути прибраними, а озимина засіяна. Після Покрови починається період весіль.

Ведуча. Та не менше шанували Божу Матір козаки. Найперше, що вони будували на Січі, – це Покровську церкву та ревно молились Божій Матері перед боєм, щоб допомогла здолати ворога. А ікона Пресвятої Покрови завжди була з ними в поході. Звичайно, ми є нащадками славних козаків, які до безтями любили свою Батьківщину й ладні були віддати своє життя за неї. Тому в цей день ми ще й святкуємо День захисника України.

То хто ж такі були ті хоробрі лицарі? Звідки вони взялись?

Учениця.

Неозорі степи України,
Чарівливі Дніпра береги.
Синя хвиля за хвилею рине
Крізь розлогі квітчасті луги.

Там і Січ Запорізька стояла,

Мов орлине гніздо серед скель,
Ворогам-хижакам не давала
Українських топтати осель.

Хто кохав рідний край до загину,
Мав у серці синівську любов,
Той на Січ в злу і добру годину
Батьківщині служити ішов.

І козацька озброєна лава
Рідний край берегла день і ніч.
І світами котилася слава.
Про стару Запорізьку Січ.

Ведучий. Було це близько п'яти століть тому. Наш рідний край поневолили підступні завойовники. Дуже важко стало жити українському людові! І почав він утікати в пониззя Дніпра, за його кам'яні пороги, де розкинулися степи.

Ведуча. Утікачі називали себе козаками, тобто вільними людьми. На островах, що лежали посеред бистрої води, вони заснували Запорізьку Січ. Запорожці були витривалі й дужі, кмітливі й на диво хоробрі. Вони чинили опір найзапеклішому ворогові.

Інсценізація «Як козаки день Покрови відзначали»

(На сцену під марш виходять козаки. У руках у них паперовий згорток, ікона Покрови Пресвятої Богородиці, булава, нагрудний дерев'яний хрест.)

Отаман. Загін! До слова готові?

Усі. Так, готові!

Отаман. Приступити до обов'язків!

Козак 1. Батьку! Дозволь слово сказати і козаків прославляти!

Отаман. Дозволю!

Козак 2. Вельмишановні гості (*уклін*)! Дозвольте привітати вас зі святом козацької слави – Покровою Пресвятою.

Козак 3. Дозвольте зачитати деякі відомості з історії українського козацтва.

Козак 4. За Дніпровськими порогами, за південними дорогами, за степами за широкими славні козаки жили.

Мали Січ козацьку сильну, цінували волю вільну,

Україну свою рідною, як зіницю ока берегли.

Козак 5. Козаки – це вільні люди!

Козак 6. Козаки – безстрашні люди!

Козак 7. Козаки – борці за волю, за народу щасну долю.

Козак 1. Козак – чесна, смілива людина,

Найдорощча йому – Батьківщина.

Козак 2. Козак – слабкому захисник,

цінити побратимство звик!

Козак 3. Козак вкраїнську любить мову,
він завжди здержить своє слово!

Козак 4. Попереду всього війська виступає отаман.
Чи далеко бій, чи близько, в ньому він найстарший пан.
Він суддя всім і товариш, батьком козаки зовуть.
Кошовий багато знає, він дає в майбутнє путь.

Козак 5. Булава – це влади знак, що втрима в руках не всяк.
До тієї булави треба, друже, голови!

Козак 6. Триметрова чорна паля зверху кулю мідну мала,
а під нею – кінський хвіст та ще кілька довгих кіс.
Ця військова святиня – перемоги берегиня.
Ніс її в бою бунчужний, щоб козачий стан був дружний:
Де бунчук – там кошовий кіш веде на правий бій.

Козак 7. Ратищем спис називали діди.

Річ ця в бою знадобиться завжди.
Ним ворогів січовик доганяв,
Влучно їх списом збивав із коня.

Козак 1. Христа частинка – хрест натільний, що біля серця козака.
Суть козака хрестом надбана, хрестом він нечисть зустріча.
Переплелась з хрестом дорога, якою йде козак весь час.
Душею линучи до Бога, він став легендою для нас!

Отаман.

Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу, і волю;
Минулося – осталися
Могили на полі.

Козак 2.

Та наша слава не пропала,
вона живе й нині.
Стала слава козацька
славою України.

Ведучий. Свято Покрови було найбільшим для козаків. Цього дня в них відбувалися вибори нового отамана. Наші лицарі вірили, що Свята Покрова охороняє їх, а Пресвяту Богородицю вважали своєю заступницею й покровителькою. Багато церков маємо побудованих на честь свята Покрови.

Ведуча. Козаки настільки вірили в силу Покрови Пресвятої Богородиці і

настільки щиро й урочисто відзначали свято Покрови, що впродовж століть в Україні воно набуло ще й козацького змісту та отримало другу назву – Козацька Покрова. З недавнього часу свято Покрови в Україні відзначається ще й як День українського козацтва.

Інсценізація

1 особа. Рятуйте. Рятуйте, вороги...

2 особа. Біда! Горенько... Що ж робити... у сусіда хату спалили.

1 особа. У мене батька взяли в полон...

3 особа з дитиною. Біжи, біжи скоріш... Допоможіть там, там чоловіка поранено...

1 особа. Не можна сидіти склавши руки, треба щось робити. А то село наше спалять, рідних повбивають...

2 особа. Чим ми можемо допомогти одне другому, ми ж навіть зброї не маємо.

3 особа. Є в нас зброя найголовніша за всі – це молитва.

1 особа. Так, нам нічого не залишається, як молитись. Ось (*витагує образ Пресвятої Богородиці*) молимося до Матінки Божої, вона нас не опустить.

Усі клякають.

1 особа. Матінко Свята, зглянься над нашим народом, захисти від наступу ворожої навали, охорони наших рідних, врятуй наші домівки. Під Твою Милість прибігасмо, Богородице, молитвами нашими в скорботах не погорди, але від бід визволи нас, єдина, чиста і благословенна...

4 особа. Що, що ви тут робите? Скоріш ходіть у село! Треба вашої допомоги! Я не знаю..., як могло це статись, але... вороги відступили, майже всі домівки вціліли! Чудо! Чудо...

Ведучий. Микола Гоголь писав: «Так ось вона Січ! Ось те гніздо, звідки вилітають усі горді й дужі леви. Ось звідки розливається воля й козацтво на всю Україну».

Виступ учня, який демонструє елементи бойового гопака.

Звучить пісня «Україна – це ми» у виконанні дівчат.

Ведучий. Козаки славилися почуттям гумору. Чого тільки варті прізвиська, які вони давали один одному: Нетудихата, Кривоніс, Голодайло, Рябоштан, Тягнирядно.

(Виходять учні, читають гуморески.)

Гумореска «Нащо вуса козакові»

До козака вчепилася бабуся:

– Чи бачили? Під носом – дві коси!

Нащо тобі такі здорові вуса?

Ні користі від них, ані краси!

– Вони мене, – він каже, – виручають
(Це може вам засвідчити мій кінь):
Зимою – наче ковдра зігрівають,
А влітку – холодять, даючи тінь!

Гумореска «Казна-що»

Пиляє Гриць Микиту-друга:
– Ти ж не якесь, пробач, ніщо!
Ти – знаменитий козарлюга,
А кінь у тебе – казна-що!
– То не біда, – сказав Микита.
Чи ліпше, братику, якщо
Коняка вельми знаменита,
А вершник в неї – казна-що?

Ведуча. Усе частіше ми звертаємося до наших витоків: історії нашої країни, рідної мови, козацької вольниці. Звертаємося до минулого, щоб зрозуміти сучасне.

Корені нашої духовності в минулому, коли була ненька-мати – Запорозька славна Січ. Вона – праматір української державності й реальна військово-політична сила України, яка упродовж століть протидіяла спробам турецьких султанів, кримських ханів та польської шляхти поставити український народ на коліна.

Запорозька Січ! Козацтво – легендарне минуле українського народу, його святиня. Синонім свободи, людської та національної гідності й талановитості.

Інсценізація «Лист козакам XXI століття»

Козак 1: А куди це ми потрапили?

Кошовий: Панове козаки! Я покликав вас на Благословенну Хортицю, аби вчинити вельми важливе і зело мудре діло.

Козак 2: Що це за діло?

Кошовий (*підносить вверх булаву*): Будемо гуртом писати листа нашим нащадкам, козакам 21-го століття.

Козак 2: Чудово!

Козак 3: Лист потомкам!

Козак 4: Нашим онукам!

Козак 5: Правнукам!

Козак 1 (*лічить на пальцях*): Пра-пра-пра-пра...

Усі: Правнукам!

Кошовий: Писарю!

Писар: Га?

Кошовий: Каламар і перо є?

Писар: Є! Осьочечки!

Козак 2: Він і спить з пером за вухом.

Кошовий: А папір є?

Писар: Є!

Кошовий: Пиши. Чолом вам, дорогі наші нащадки – шановні козаки!

Козак 3: Славні запорожці!

Козак 4: Веселі запорожці!

Козак 5: Співучі запорожці!

Кошовий: Перед усім дозвольте побажати вам великого щастя!

Козак 1: Здоров`ячка!

Козак 2: Добра й достатку!

Козак 3: Миру й злагоди!

Козак 4: Краси й добра!

Кошовий: Заповідаємо вам, як зіницю ока берегти матінку Україну!

Козак 5: І Дніпро!

Козак 1: Хортицю!

Кошовий: Волимо, щоб Ви і нині, і присно, і довіку пам'ятали достославних лицарів нашого роду.

Козак 2: Сірка!

Козак 3: Дорошенка!

Козак 4: Наливайка!

Козак 5: Сагайдачного!

Козак 1: Калнишевського!

Козак 2: Мазепу!

Козак 3: Хмельницького!

Кошовий: А хто це все зневажатиме, занапастить Дніпро, закоптить небо, витолочить Хортицю, забуде материнську мову, того відправити на Дурну Скелю, нехай комарів годує!

Козак 1: Краще посадить на гарячий мартен отим місцем, що нижче спини і називається...

Кошовий: Тихо!

Козак 3: Тихо, не можна, бо шкварчати буде!

Кошовий: Я кому сказав! Тихо!

Кошовий (писарю): Пиши! За сим – наш низький уклін всьому чесному українству! Написав?

Кошовий: Тоді прошу представників січей прикласти руку: Хортицька Січ! Томаківська! Кам'янська! Базавлуцька! Чортомлинська! Олешківська! Усі підписалися?

Всі: Усі!

Писар: Як відправляти листа будемо? Волами чи авіапоштою?

Кошовий: Заший у шапку і закопай на Хортиці. Потомки будуватимуть козацький меморіал, знайдуть і прочитають.

Козак 1: Слава кошовому!

Кошовий: І хай ніколи козацькому роду не буде переводу!!!

Усі: Козацькому роду не буде переводу!

Ведучий: Сьогодні козак – не той, хто одягнений у вишиванку й шаровари. Козак – це воїн за духом, який воюватиме тільки за честь і свободу. ШЛЯХЕТНІСТЬ, МУДРІСТЬ, ВІДВАГА – три основні прикмети козака: шляхетного не підкупиш, мудрого не обдуриш, мужнього не залякаєш!

Ведуча: Нехай вже давно минули дні Запорозької Січі, але козацтво існує, як живиться в кожній людині прагнення до вільного та незалежного життя.

Ведучий: У глибині душі кожного українця живе козак: воїн, який нічого не боїться і за рідну землю без роздумів віддасть своє життя.

Учень:

Нашої заслуги в тім не бачу,
Нашої не знаю в тім вини,
Що козацьку бунтівливу вдачу
Нам лишили предки з давнини.

Нам і те не добавляє слави,
Що вони від чужоземних сил
Заступили землю кучеряву
Горами високими могил.

Бо коли, закохані в минуле,
Пропонуєм свій великий час,
Наша лінь нікого не розчулить,
Слава ж та відмовиться від нас.

Спогади докучливі, як нежить,
Що тій славі принесуть нове?
Тільки тим історія належить,
Хто за неї бореться й живе.

В. Симоненко

Джерело доступу: <https://www.schoollife.org.ua/204-2020/>